

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINDAN TELEVİZYONUN 3-6 YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Selen Özakar*, Cem Koçak**

* Bilim Uzmanı Selen ÖZAKAR. Hitit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu.

** Öğretim Görevlisi Cem KOÇAK. Hitit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu.

Tel: +903642230732-3513. Faks: +903642230731. selenozakar@hotmail.com

Tel: +903642230732-3521. Faks: +903642230731. cemkocak@hotmail.com

III. Ulusal Pediatri Hemşireliği Kongresi'nde poster sunum olarak kabul edilmiştir. 6-9 Eylül 2011 DEÜ Sabancı Kültür Sarayı, İZMİR.

ÖZET

Amaç: Anaokuluna devam eden 3-6 yaş grubu çocukların televizyon izleme sıklığı, yayınlanan programların içeriğinin belirlenmesi, çizgi film, film ve reklamlardaki şiddetin çocukların saldırgan davranışlarına etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel olarak plânlanan çalışmanın örneklemini 13.05-18.05.2011 tarihleri arasında Çorum ilindeki Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde bağımsız anaokullarındaki tüm öğrenciler oluşturmuştur (n=516). Veri toplama aracı olarak literatür doğrultusunda geliştirilen soru formu kullanıldı. Verilerin istatistiksel analizleri yüzdeler, ortalama ki-kare testleri ile yapıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan çocukların %51.4'ü erkek ve yaş ortalamaları 5 ± 0.8 'dir. Çocukların %44.6'sı ne kadar süre ile hangi programları izleyeceklerini kendisi belirlemektedir. %59.8'i şiddet içeren çizgi film izlemektedir. Erkek öğrencilerin şiddete eğilimlerinin kız öğrencilere oranla daha fazla olduğu, çocukların yaşları büyüdükçe ne kadar süre televizyon izleyeceğine kendisinin karar verme oranının arttığı belirlenmiştir (p=0.011). 3 yaşındaki çocukların %100'ünün şiddet içeren di-zi izlediği görülmüştür (p=0.000).

Tartışma: Küçük yaşlardan itibaren, kontrolsüz televizyon izleyen çocukların televizyon bağımlısı olma ihtimalinin yükseldiği, yorum yapma-muhakeme etme yeteneklerinin olumsuz yönde etkile-nebileceği ve çevre ile iletişimde sıkıntılar yaşanabileceği bildirilmiştir. Çalışmada çocukların taklit ederek öğrendikleri, öğrendiklerini uygulamaya çalıştıkları ve izledikleri çizgi film karakterlerini taklit ettikleri görülmüştür. Çocuklar güçlü karakterlere daha çok önem verdiklerinden şiddet içe-rikli çizgi film izledikleri yorumunu yaptırmaktadır. Çalışmada çocukların yaşları büyüdükçe ne ka-dar süre ile televizyon izleyeceklerine kendilerinin karar verme oranı artmaktadır.

Sonuç: Çocukların oyun oynarken çizgi film kahramanlarını oyunlarına katmaları ve taklit etmele-ri, çizgi filmlerden gördüklerini hayatlarına katacak kadar çok etkilendiklerini gösterir. Bunun so-nucunda saldırgan davranışlarda bulunan anti-sosyal, saldırgan bir çocuk oluşur. Çocuk sağlığı hemşiresi olarak ailelere televizyon izleme sürelerinin çocuğa bırakılmamasının ve çocuklara bü-yükler için yayımlanan programlar izletilmemesinin önemi anlatılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: oyun çocukluğu, kitle iletişim araçları, şiddet davranışları, televizyon izleme sıklığı, televizyonda programları

ABSTRACT

MASS COMMUNICATION TOOL BEHAVIOR ON THE EFFECTS OF TV VIOLENCE CHILDREN AGE GROUP 3-6

Purpose: This ongoing study aims to daycare for 3-6 year-old children's frequency of television watching, to determine the content of programs broadcast on television, cartoons, movies and ad-vertisements on children's aggressive behavior to examine the impact of violence.

Method: This descriptive study was realized between 13.05.2011-18.05.2011 in independent kindergartens related to the Directorate of National Education in the province of Çorum. It is found with 648 students aging 3-6 going to the nursery school. Aiming at the entire universe, and the data collected at the school is willing to participate in the study sample consisted of 516 students. Data were collected using a questionnaire developed by researchers in accordance with the relevant literature. Computer data analysis, percentage, means, and chi-square tests were performed.

Findings: Children participated in the study 48.6% of girls and half of the five years old. 92.6% decides which program to watch, watching cartoons consisting violence is 30.6%, violent cartoons. As 59.8% children watching violent cartoons, 62.8% of them violent love the violent characters. The most important reason for this is emphasis on being powerful and children love strong characters thus watch violent cartoons. 100% of the children stated that they want to have super powers, and they wanted to use their power to destroy the wicked. Female students have more tendencies violent than female students ($p=0.000$). The average age of children deciding how long TV they will follow is getting higher ($p<0.005$), with which the series follows the relationship between the 3-year-old children of all ages, the high rate of other age groups, followed by children watching violent cartoons ($p=0.000$).

Discussion: This were reported the children of uncontrolled watching television from an early age increased likelihood of becoming addicted to television, adversely affected talent of interpretation-ratiocinate and difficulties that may occur in communication with the environment. This descriptive study was children's learned by imitating, trying to implement what they have learned and imitated by their watching movie characters. Children makes interpretation of series of violent cartoons and movies watched from more emphasis on the strong characters in child. The average age of children deciding how long TV they will follow is getting higher ($p<0.005$), with which the series follows the relationship between the 3-year-old children of all ages, the high rate of other age groups, followed by children watching violent cartoons ($p=0.000$).

Conclusion: Children being affected by violence is inevitable, children playing games take in the cartoon characters and they attempt to imitate the heroes in cartoons. As a result, they end up with aggressive and anti-social behavior, and turns out to be an aggressive child. As a child health nurse; families' description in importance of the child should not be left watching TV, TV programmers must be selected. Program specialists should select the TV programs for children; mothers and fathers should not consider TV as a means of spending time. Children should not watch programs for adults.

Keywords: the young children, mass media, violent behaviors, frequency of television viewing, television programs

GİRİŞ

Günümüzde televizyon (TV) en sık kullanılan ve erişilmesi en kolay kitle iletişim aracıdır. TV'nin en büyük tüketici kitlesi çocuklardır (Şirin 2003). Çocuklar 3-4 yaşından başlayarak 12-13 yaşına kadar günde ortalama en az 1-2 saat TV izlemektedirler (Ayrancı 2004). Araştırmalarda çocukların TV'de yalnız çocuk izleyici kitlesi dikkate alınarak hazırlanmış çocuk programlarının yanı sıra yetişkinlere yönelik programları da izledikleri belirtilmiştir (Cesur ve Paker 2007, Çaplı 2001, Ayrancı ve ark. 2004).

Çocukların TV'de gördükleri şiddet sahnelerinden etkilenmeleri, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur (Tüzün 2002). Küçük yaştaki çocuklar gerçek-fantezi ayrımını yapamadıklarından TV'deki şiddet sahnelerinden olumsuz biçimde etkilenmekte ve zaman zaman gerçek dışı şeylerden korkmaktadırlar (Ayrancı 2004). Sürekli TV ile iç içe olan çocuklarda antisosyal davranışların geliştiği görülmekte, oyuncaklara karşı

şiddet gösterme gibi önemsiz davranışlardan, karşılaşılan problemin çözümünde şiddeti çözüm olarak görme, artmış düşmanlık duyguları gibi ciddi davranışlara kadar değişmektedir (Cantor 2000, Wilson ve ark. 2002).

Televizyonda özellikle şiddet içeren programları izleyen çocuklarda ileri yaşlarda dikkat eksikliği ortaya çıkmakta; bilişsel, duygulanım ve davranışsal süreçlerinde olumsuz değişikliklere neden olmakta ve sonuçta hayat olaylarına karşı duyarsızlaşma başlamaktadır (Funk ve ark. 2004, Anderson ve Bushman 2001).

Çoğunlukla çocukların şiddet içeren filmleri veya haber programlarını izlememesi gerektiği düşünülmektedir, fakat aynı hassasiyet "masum" çizgi filmler konusunda gösterilmemektedir. Örneğin, Tom ve Jerry tüm bir film boyunca birbirlerini yemek, kafalarını yüzlerce kez tavana çarpmakta, vücutlarının üzerinden tanklar geçmektedir, ama sonuçta bir şey olmamaktadır. Ve bu sonuçsuz şiddet, çocukların hafızalarında, yumruklanan veya yüksekte atılan canlı-

Table 1: Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosyodemografik Özellikleri (n=516)

	SAYI	%		SAYI	%		SAYI	%
Cinsiyet			Anne Eğitimi			Baba Eğitimi		
Kız	251	48.6	İlköğretim	137	26.6	İlköğretim	68	13.2
Erkek	265	51.4	Lise	219	42.4	Lise	232	45
Yaş			Üniversite	155	30	Üniversite	209	40.5
3	25	4.8						
4	96	18.6	Annenin Çalışma Durumu			Babanın Çalışma Durumu		
5	276	53.5	Çalışıyor	233	45.2	Çalışıyor	502	97.3
6	119	23.1	Çalışmıyor	283	54.8	Çalışmıyor	14	2.7
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi			Anne Yaşı			Baba Yaşı		
Gelir-giderden az								
	247	47.9	34	254	49.2	34	195	37.8
Gelir-gidere eşit								
	154	30	35-45	239	46.3	35-45	283	54.8
			46-55	23	4.5	46-55	31	6
Aile Yapısı			56-65	0	0	56-65	7	1.4
Çekirdek	397	76.90						
Geniş Aile	97	18.80						
Anne Baba Ayrılmış								
	18	3.50						

ların bir silkelenip yeniden hayata dönebilecekleri yönünde bir mesaja dönüşmektedir (İşsever 2008).

Birçok anne-baba aşırı şiddet içeren programlardan yakınmasına rağmen ratingler şiddet içeren programların daha çok izlendiğini göstermektedir. Televizyon yapımcıları izleyici çekmek uğruna masum çocukların davranışlarının nasıl etkilendiğini düşünmektedir. Bu programların bazıları geç saatlerde yayına sokularak tepkiler azaltılmaya çalışılsa da sabah saatlerinde program izleyen çocuklar, reklâm aralarında birdenbire yayına giren akşam yayınlanacak olan programın kanlı fragmanlarından kaçamamaktadırlar (Kaskun ve Öztunç 2002).

AMAÇ

Bu çalışmada anaokuluna devam eden 3-6 yaş grubu çocuklarda televizyon izleme sıklığı, televizyonda yayınlanan programların içeriğinin tesbit edilmesi ve bu programlardan çocukların etkilenme düzeylerinin belirlenerek konuyla ilgili öneriler oluşturulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırma, 13.05.2011-18.05.2011 tarihleri arasında Çorum İl Millî

Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı beş anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örneklem seçimine gidilme- miş olup belirtilen tarihlerde anaokuluna devam eden ve ulaşılabilen 3-6 yaş grubundaki tüm çocuklar (516/648) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda (Kalan 2010, İnanlı 2009, Asena 2009, Can ve ark. 2008, Cesur ve Paker 2008, Yıldırım 2008, Ayrancı 2008, Kalkan 2008) geliştirilen ve iki bölümden oluşan soru formu kullanılmıştır. Soru formunda çocukların sosyodemografik özelliklerini ve TV izleme sıklığı ve TV programlarının içeriğini belirleyen sorular yer almıştır. Araştırmaya başlanmadan önce araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verilerek ilgili kurumlardan ve çocukların anne-babalarından yazılı onam alınmıştır. Soru formunun uygulanmasında çocukların kendileriyle ve anneleriyle yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama sırasında araştırma kapsamına alınan çocukların düşünceleri sınıf öğretmeninin yardımıyla araştırmacılar tarafından alınmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde çocukların sosyodemografik özellikleri ve TV izleme sıklığı ve TV programlarının içeriği ile ilgili bulguların dağılımında sayı, yüzdelik ve ortalama; sosyodemografik özellik-

Tablo2: Anaokuluna Devam Eden Çocukların Televizyon İzleme Sıklığı (n=516)

	SAYI	%		SAYI	%
Hafta içi günde kaç saat tv izlersin?			Hafta sonu günde kaç saat TV izlersin?		
1 saat	77	14.9	1 saat	26	5
2 saat	221	42.8	2 saat	107	20.7
3 saat	124	24	3 saat	190	36.8
4 saat	94	18.2	4 saat	193	37.4
Ne kadar süre ile TV izleyeceğine kim karar veriyor?			Hangi programları izleyeceğine kim karar veriyor?		
Kendim	230	44.6	Kendim	243	47.1
Annem	136	26.4	Annem	114	22.1
Babam	61	11.8	Babam	55	10.7
Ailece	88	17.1	Ailece	102	19.8
Diğer	1	0.2	Diğer	2	0.4

lerin çocuğun televizyon izleme sıklığı ve yayınlanan programların çocuğun davranışı üzerine etkileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla da ki-kare (χ^2) testi kullanılmıştır. $p < 0.05$ 'in altında olanlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 516 öğrenciden 251'i (%48.6) kız, 265'i (%51.4) erkek ve yaş ortalamaları 5 ± 0.8 'dir. Annesi çalışan 233 (%45.2), babası çalışan 502 (%97.3) öğrenci bulunmaktadır. Çocukların annelerinin 254'ü (%49.2) 34 yaşından küçük ve 219'u (%42.4) lise mezunu, 155'i (%30) üniversite mezunudur. Çocukların babalarının 283'ü (%54.8) 35 ilâ 45 arasındadır ve 232'si (%45) lise mezunu, 209'u (%40.5'i) üniversite mezunudur. Çocukların ailelerinin gelir düzeyi incelendiğinde 247'sinin (%47.9) gelirinin-giderinden az olduğu, 154'ünün (%30) gelirinin giderine eşit olduğu belirlenmiştir. Çocukların aile tiplerine bakıldığında 397'si (%76.9) çekirdek ailedir. Anaokuluna devam eden çocukların sosyodemografik özellikleri tablo1'de gösterilmiştir.

Çocukların TV izleme sıklığı incelendiğinde çocukların %42.8'i hafta içi günde 2 saat, %36.8'i hafta sonu günde 3 saat (%36.8) veya %37.4'ü ≥ 4 saat TV izlemektedir. Çocukların ne kadar süre TV izleyeceklerine %44.6'sı, yine hangi programları izleyeceklerine %47.1'i kendisi karar vermektedir. Anaokuluna devam eden çocukların televizyon izleme sıklığı tablo2.de gösterilmiştir.

Çocukların izledikleri programların içeriği incelendiğinde çocukların %92.6'sı reklamları izlerken %7.4' izlememektedir. Tümü çizgi film ve dizi izlemektedir (%100). Büyük bir kısmı şiddet içeren çizgi filmleri (%59.8), şiddet içeren karakterleri (%62.8) ve şiddet içeren dizileri (67.8) seyretmektedir (tablo3).

Tablo 4'de görüldüğü üzere çocukların tümü çizgi film ve animasyon karakterlerinin ürününü almaktadır (%100) ve aldıkları çizgi film ve animasyon karakteri olan ürünlerden %28.3'ünün oyuncak, %26.7'sinin giysi, %11.5'inin yatak takımı olduğu belirlenmiştir.

Tablo3: Anaokuluna Devam Eden Çocukların İzledikleri Programların İçeriği 1(n=516)

	SAYI	%		SAYI	%
Televizyon reklamları seyredersin?			Evet ise hangi çizgi filmleri izliyorsun?		
Evet	478	92.6	Şiddet içeren çizgi filmler	305	59.8
Hayır	38	7.4	Şiddet içermeyen çizgi filmler	211	40.2
Çizgi film izlersin?			Çizgi filmlerden hangi karakterleri seviyorsun?		
Evet	516	100	Şiddet içeren karakterler	627	62.8
Hayır	0	0	Şiddet içermeyen karakterler	371	37.2
Dizi izlersin?			Evet ise ne tür diziler izlersin?		
Evet	516	100	Şiddet içeren dizi	350	67.8
Hayır	0	0	Şiddet içermeyen dizi	166	32.2

Tablo4: Anaokuluna Devam Eden Çocukların İzledikleri Programların İçeriği 2 (n=516)

	SAYI	%		SAYI	%
Üzerinde çizgi film ve animasyon karakterinin resmi olan ürünler alır mısın?			Aldığınız ürünler üzerinde hangi çizgi film karakteri ve animasyonu var?		
Evet	516	100	Shrek	8	1.56
			Batman	63	12.2
Çizgi film ve animasyon karakteri olan hangi ürünlere sâhipsin?			Spiderman	10	1.9
Oyuncak	284	28.3	Calliou	201	38.96
Giysi	263	26.7	Benten	134	25.97
Kalem	61	6.1	Winxclub	77	14.9
Yatak takımı	116	11.5	Hürrem	23	4.5
Okul çantası	104	10.3			
Diğer	172	17.2			
Neden bu karakterleri seçtin?					
Komik olduğu için	100	19.4			
Güçlü olduğu için	147	28.5			
Güzel olduğu için	116	22.5			
Hızlı oldukları için	46	8.9			
İyi oldukları için	107	20.7			

Aldıkları ürünlerin üzerindeki animasyon ve çizgi karakterlerin çoğunlukla Calliou (%38.96), ikinci sırada Benten (%25.97), üçüncü sırada ise Winxclub (%14.9) olduğu görülmektedir. Çizgi film karakterlerinin ürününü almalarının birinci nedeni güçlü oldukları için (%28.5), ikinci neden güzel buldukları için (%22.5), üçüncü neden ise iyi oldukları içindir (%20.7).

Tablo 5’de çocukların televizyonda çizgi film olduğunda %55.6’sı oyun oynamayı bırakıp TV izlemeyi tercih ederken, %26.9’u oyun oynayıp ara sıra çizgi filme bakmayı, %16.7’si oyun oynayıp çizgi film seyretmemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Çocukların %80’i TV’de izledikleri çizgi film karakterlerini taklit etmektedir. “Arkadaşların tenefüs veya sokakta kavga ettiklerinde (çizgi filmlerdeki kahramanlar gibi) ne yaparsın?” sorusuna %30.6’sı “Öğretmenlerimden veya büyüklerimden yardım isterim” derken, %30’u “Onları ayırmaya çalışırım” ve %23.6’sı “Ben de onlara katılıp kavga ederim” demiştir. Çocukların %80.2 gibi büyük bir oranla çizgi kahramanları oyunlarına kattıkları görülmektedir. Ayrıca çizgi kahramanları taklit eden çocukların %80.2’si bu kahramanları oyunlarına katmaktadır. Çocuklar dizilerde en fazla Osman karakterini (%20.9), ikinci sırada Fatmagül karakterini (%12.4), üçüncü sırada ise Polat karakterini (%12) sevmektedir (tablo5).

Tablo 6’da çocukların tümünün süper güçlerinin olmasını istedikleri (%100) görülmektedir. Süper güç-

leri olduğunda çocuklar birinci derecede kötüleryi yok etmek için (%21.3), ikinci derecede kendisini kızdıranları dövmek için (19.8), üçüncü derecede istedikleri oyuncakları almak için (%18.2) ve uçmak için (%18.2) kullanmak istediklerini belirtmektedir. Çocuklara “Çevrende süper güçleri olan insanlar var mı” sorusu sorulduğunda %34.5’i olmadığını düşünürken %21.1’i babalarının, %16.9’u annelerinin ve %12.2’si öğretmenlerinin süper güçleri olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7 incelendiğinde cinsiyetin çocuğun izlediği çizgi film ve dizi programlarının onların davranışları üzerine etkisi %99 güven düzeyinde etkelediği bulunmuştur (p=0.00<). Yapılan çalışmada “Seçtiğin çizgi film ve animasyon karakterlerinden neden bu karakterleri seçtin?” sorusuna kızların büyük çoğunluğu güzel olduğu için (%39.0), erkeklerin büyük çoğunluğu ise güçlü olduğu için (%50.6) cevabını vermiştir (p=0.000). “Arkadaşlarının tenefüste veya sokakta kavga ettiklerinde (çizgi filmlerdeki kahramanlar gibi) ne yaparsın?” sorusuna erkeklerin büyük bir kısmının “Ben de onlara katılıp kavga ederim.” (%38.9), kızların ise “Öğretmenlerimden veya büyüklerimden yardım isterim.” (%41.4) cevabını verdikleri görülmektedir (p=0.000). “Süper güçlerin olsa ne için kullanırdın?” sorusuna erkekler %27.5 oranında “Beni kızdıranları döverim.”, kızlar ise %22.3 oranında “istediğim oyun-

Tablo5: Anaokuluna Devam Eden Çocukların İzledikleri Programların İçeriği 3(n=516)

	SAYI	%		SAYI	%
Televizyonda sevdiğin bir çizgi film olduğunda oyun oynarken çizgi film kahramanlarını da ne yapmayı tercih edersin?			oyuna katar mısın?		
Oyun oynarım çizgi film seyretmem.	86	16.7	Evet	414	80.2
Sevdiğim bir çizgi film olsun oyunu bırakır seyredirim.	287	55.6	Hayır	102	19.8
Oyun oynar ara sıra çizgi filme bakarım	139	26.9	Dizilerde hangi karakterleri seviyorsun?		
Diğer(.....)	4	0.8	Osman	214	20.9
Arkadaşların teneffüs veya sokakta kavga ettiklerinde (çizgi filmlerdeki kahramanlar gibi) ne yaparsın?					
Polat	123	12			
Memati	75	7.3			
Havuç	100	9.7			
Betüş	83	8.1			
Fatmagül	127	12.4			
Ayşegül	92	9			
Mete	46	4.5			
Hürrem	81	7.9			
Öğretmenlerinden veya büyüklerinden yardım isterim	158	30.6			
Onları ayırmaya çalışırım	155	30			
Bende onlara katılıp kavga ederim	121	23.4			
Oradan uzaklaşıyorum	82	15.9			
TV de izlediğin çizgi film karakterlerini taklit eder misin?					
Evet	413	80			
Hayır	103	20			

cakları almak için kullanırdım” cevabını vermiştir (p=0.000). Tablo 7’de cinsiyetin çocuğun izlediği çizgi film ve dizi programlarının onların davranışları üzerine etkisi incelenirken anlamlı olanlar alınmıştır.

Tablo 8’de çocuğun yaşının “ne kadar süre ile TV izleme sıklığına kim karar veriyor” sorusuna ve ne tür dizileri izlediği üzerine etkisi incelendiğinde %99 güven düzeyinde etkilemektedir. Çocukların yaşları büyüdükçe ne kadar süre TV izleyeceğine kendisinin karar verme oranı en düşük (%24) 3 yaşında görülürken en yüksek (%52.1) 6 yaşında görülmektedir (p=0.011). Çocukların ne tür dizileri izlediği ile yaşları arasındaki ilişkide 3 yaşındaki çocukların tümünün, 4 yaşındaki çocukların %72.9’unun, 5 yaşındaki çocukların %57.2’sinin, 6 yaşındaki çocukların %81.5’inin şiddet içeren bir dizi izlediği görülmektedir (p=0.000). Tablo 8’de çocuğun yaşının “ne kadar süre ile TV izleme sıklığına kim karar veriyor” sorusuna ve ne tür dizileri izlediği üzerine etkisi incelenirken anlamlı olanlar alınmıştır.

TARTIŞMA

Çocuklar TV’de en çok çizgi film (Yıldırım 2008) ve dizi film izlemektedirler. Çocuklar TV izleyerek çok sayıda görsel ve duyuşsal uyaranlara maruz kalarak daha fazla bilişsel değerlendirme yapabilmekte bu sayede düşünme ve eleştirme fırsatı bulabilmektedirler (Can ve ark. 2008, American Academy of Pediatrics 2001, Baron 2000). Bununla beraber TV olumlu bir uyaran olmakla birlikte aile içinde ve dışında toplumsal bileşeni en alt düzeye indirebilme potansiyeli nedeniyle çocuğun gelişimine olumsuz katkıda bulunabilmektedir (Tüzün 2002). Küçük yaşlardan itibaren ve kontrolsüz şekilde TV izleyen çocukların okul döneminde TV bağımlısı olma ihtimalinin yükseldiği, yorum yapma-muhakeme etme yeteneklerinin olumsuz yönde etkilenebileceği ayrıca çocuk gelişiminin önemli dönemi olan oyun çocukluğu döneminde TV karşısında fazla vakit geçirenlerde gelişme geriliğinin görülme olasılığının arttığı, çevre ile iletişimde sıkıntı-

Tablo6: Anaokuluna Devam Eden Çocukların İzledikleri Programların İçeriği 4 (n=516)

	SAYI	%		SAYI	%
Süper güçlerinin olmasını ister misin?			Çevrende süper güçleri olan insanlar var mı?		
Evet	516	100	Annem	87	16.9
Hayır	0	0	Babam	109	21.1
Evet ise, süper güçlerini ne için kullanırdın?			Ablam	26	5
İnsanların hayatını kurtarmak için	54	10.5	Abim	16	3.1
İstediğim oyuncakları almak için	94	18.2	Dedem	24	4.7
Kötüleri yok etmek için	110	21.3	Öğretmenim	63	12.2
Uçmak için	94	18.2	Diğer	178	34.5
Mutlu bir dünya için	62	12			
Beni kızdıranları dövmek için	102	19.8			

lar yaşanabildiği ve çocukların izlediği kahramanın ya da kişinin söz ve davranışlarını model kabul ederek birtakım olumsuz davranışları sergileyebildikleri bildirilmiştir (Can ve ark. 2008, American Academy of Pediatrics 2001, Baron 2000). Can ve arkadaşlarının

2008’de yaptığı çalışmaya göre tüm çocukların %22’sinin 3 saatten fazla TV izlediği, Şubat 2001’de Pediatrics dergisinin web sayfasında yayınlandığına göre Amerika’da bir çocuk veya ergen her gün ortalama 3 saatini TV karşısında geçirdiği belirtilirken bu çalış-

Tablo7: Cinsiyetin Çocuğun İzlediği Çizgi Film ve Dizi Programlarının Onların Davranışları Üzerine Etkisi (n=516)

	Kız (%)	Erkek (%)	İstatistiksel Analiz
Seçtiğin Çizgi Film ve Animasyon Karakterlerinden Neden Bu Karakterleri Seçtin?			
Komik olduğu için	23.5	15.5	
Güçlü olduğu için	5.2	50.6	
Güzel olduğu için	39.0	6.8	
Hızlı olduğu için	6.0	11.7	
İyi oldukları için	26.3	15.5	
			X ² =169.162
			P= 0.000*
Arkadaşların Teneffüste Veya Sokakta Kavga Ettiklerinde (Çizgi Filmlerdeki Kahramanlar Gibi)Ne Yaparsın?			
Onları ayırmaya çalışırım	30.3	29.8	
Ben de onlara katılıp kavga ederim	7,2	38,9	
Öğret. büyükler yardım isterim	41.4	20.4	
Oradan uzaklaşıyorum	21.1	10.9	
Süper güçlerin olmasını ister misin? Evet ise;			
İnsanların hayatını kurtarmak için	11.6	9.4	
İstediğim oyuncakları almak için	22.3	14.3	
Uçmak için	21.5	15.1	
Kötüleri yok etmek için	15.5	26.8	
Mutlu bir dünya için	17.5	6.8	
Beni kızdıranları dövmek için	11.6	27.5	
			X ² = 44.674
			P= 0.000*

Tablo8. Çocuğun Yaşının “Ne kadar Süre ile TV İzleme Sıklığına Kim Karar Veriyor” Sorusuna ve Ne Tür Dizileri İzlediği Üzerine Etkisi

	3 Yaş %	4 Yaş %	5 Yaş %	6 Yaş %	İstatistiksel Analiz
Ne Kadar Süre İle TV İzleyeceğine Kim Karar Veriyor?					
Kendim	24.0	30.2	48.2	52.1	
Annem	48.0	30.2	26.4	18.5	
Babam	12.0	16.7	10.9	10.1	
Ailece	12.0	22.9	0	18.5	
Diğer	4.0	0	14.5	0.8	
					X ² =25.835 P=0.011*
Dizi İzler misin? Evet ise Ne tür Diziler İzlersin?					
Şiddet içeren dizile	100	72.9	57.2	81.5	X ² =37.372 P=0.000*
Şiddet içermeyen dizi	0	27.1	42.8	18.5	

*p<0.05

mada %42.2’si 3 saat ve 3 saatten daha fazla TV izlediği görülmüştür. Can ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ve bu çalışmada erkek çocuklarında TV izleme alışkanlığı kız çocuklarına göre daha az olmakla birlikte, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Christakis ve arkadaşlarının 2004’de yaptığı çalışmada çocukların genellikle taklit ederek öğrendikleri ve öğrendiklerini uygulamaya çalıştıkları görülürken bu çalışmada da %80’inin izlediği çizgi film karakterlerini taklit ettiği görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda TV’nin özellikle şiddetle ilgili olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için TV izleme süresinin 1-2 saatle sınırlandırılması, TV seyretme yerine yaratıcı hobilere yönlendirilmesi, ailelerin çocukların seyredeceği programların seçimine katılarak gördüklerinin anlamlandırılmasına yardımcı olması sağlanmalıdır (Ayrancı 2004). Aşçının 2006’da yaptığı araştırmada çocukların reklâmlarda izledikleri çizgi veya animasyon karakterlerin reklamını yaptıkları ürünleri satın alma oranı %90.7 bulunurken bu çalışmada %100 bulunması programların ticari kâra etkisini göstermektedir. Bu ticari kar hedefi nedeniyle eğitici programlar yerine çocukların daha fazla dikkatini çeken şiddet içeren programlar yayınlamakta ve şiddet içerikli programları izleyen çocuklar saldırganca davranışlar göstermektedir. Bu çalışmada çizgi film karakterlerinin ürününü almalarının en önemli nedeni %28.5 ile güçlü oldukları, %22.5 ile güzel buldukları, %20.7 ile iyi oldukları içindir. Buna göre çocuklar güçlü karakterlere

daha çok önem verdiklerinden şiddet içerikli çizgi film ve dizileri izledikleri yorumunu yaptırmaktadır ve çalışmada da %67.8’inin şiddet içeren dizileri, %59.8’inin şiddet içeren çizgi filmleri seyrettikleri görülmüştür. Ayrıca yapılan çalışmada çocukların yaşları büyüdükçe ne kadar süre ile TV izleyeceklerine kendilerinin karar verme oranı artmaktadır ve 3 yaşındaki çocukların tümünün, diğer yaş gruplarının da yüksek oranda şiddet içeren dizi izlediği görülmüştür.

SONUÇ

Üç yaşından sonra çocuklar ne kadar süre TV izleyeceklerine ve hangi programları izleyeceklerine kendileri karar vermektedir. Özel çizgi film kanallarının çıkmasıyla birlikte çocuklar saat sınırlaması olmadan her zaman çizgi film izlemekte, uzun süre TV izleyen çocuklar çizgi filmle beraber dizileri de izlemektedir. Bunun sonucunda günün büyük bir kısmını televizyon izleyerek geçiren çocukların izledikleri programlardan etkilenmeleri kaçınılmazdır.

Şiddet içerikli programları izleyen çocukların ne kadar etkilendikleri saldırgan davranışlarıyla kendini göstermektedir.

Çocuklar yoğun olarak TV izlemekte ve çoğunluğu şiddet içerikli dizi ve çizgi filmlerle karşı karşıya kalmaktadır. Çocukların oyun oynarken çizgi film kahramanlarına oyunlarına katmaları onların izledikleri çizgi filmlerden gördüklerini hayatlarına katacak kadar çok etkilendiklerini göstermekte ve bunun so-

nucunda saldırganca davranışlarda bulunmaktadırlar. Çizgi film karakterlerini taklit ettikleri de düşünülecek olursa aynı sonuca ulaşılmaktadır. Sonuç olarak antisosyal ve saldırgan bir çocuk ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmadan yola çıkarak, çocuk sağlığı hemşiresi olarak; ailelere TV izleme sürelerinin çocuğa bırakılmamasının, ebeveynlerin kontrolü altında olmasının önemi anlatılmalıdır. TV’de yayınlanacak çizgi filmlerin uzman programcılar tarafından seçilmesi sağlanmalıdır. Anne ve babaların televizyonu çocuğu oyalama aracı olarak kullanmasını engellemek için eğitimler vermelidir.

KAYNAKLAR

- Şirin MR (2003) TV, şiddet içerikli haber öyküleri ve çocuk. Çocuk Forumu Dergisi; 6: 60-7
- Ayrancı Ü, Köşgeroğlu N, Günay (2004) Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyleri. Anadolu Psikiyatri Dergisi; 5: 133-40.
- Cesur S, Paker O (2008) Televizyon ve çocuk: çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi; 6(19):106-125.
- Çaplı B (2001) Televizyon karşısında çocuk: Türkiye Örneği. Onur B, editörler. 3. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri. Ankara: Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 215-228.
- Tüzün Ü (2002) Gelişen iletişim araçlarının çocuk ve gençlerin etkileşimi üzerine etkisi. onlinemakale.dusunenadamdergisi.org/pdf/.../238201016115-1-8.pdf. Erişim Tarihi: 30.07.2011.
- Cantor J (2000). Media violence. J Adolesc Health; 27:30-34.
- Wilson BJ, Smith SL, Potter WJ, Kunkel D, Linz D, Calvin CM, Donnerstein E (2002) Violence in children’s television programming: Assessing the Risks. J Commun; 52:5-35.
- Funk JB, Baldacci HB, Pasold T, Baumgardner J (2004) Violence exposure in real-life, video games, television, movies, and the internet: is there desensitization? J Adolesc; 27:23-39.
- Anderson CA, Bushman BJ (2001) Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behavior: a meta-analytic review of the scientific literature. Psychol med; 12:353-59.
- İşsever MS (2008). Çizgi filmlerdeki şiddetin ilkökul öğrencileri ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaskun A, Öztunç S (2002). Çocuk, televizyon, şiddet. <http://ilef.ankara.edu.tr/dergi/> Erişim Tarihi: 30.07.2011.
- Kalan Ö (2010) Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı: “kinder” reklam filmleri üzerine bir inceleme”. İletişim Fakültesi Dergisi; 1(38):75-89.
- İnanlı MS (2009) Televizyondaki çocuk programlarının beş-altı yaş çocukları için sözel şiddet ve antisosyal sözcükler içermeye durumunun incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Asena MB (2009) Gıda reklamlarının okul öncesi çocuklar üzerindeki etkilerinin anneler tarafından değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can E, Meral C, Süleymanoğlu S, Aydınöz S, Karademir F, Özkaya H, Göçmen İ (2008) Bir eğitim hastanesine başvuran çocuklarda televizyon izleme sıklığının değerlendirilmesi. Çocuk Dergisi; 8(1):21-24.
- Yıldırım E (2008) Çocuk ve televizyonda şiddet: 5 yaşındaki çocukların anne - babalarının televizyondaki şiddetin saldırgan davranışlar üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kalkan S (2008) Televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten küçüğün korunması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- American Academy of Pediatrics (2001). Committee on public education; 108:1222-1226.
- Baron ME (2000) The effects of television on child health; implications and recommendations. Arch. Dis Child; 83:289-292.
- Policy statement, children, adolescent, and television (2001) Pediatrics; 170(2):423-26.
- Chiristakis DA, Zimmerman FJ, DiGiuseppe DL, McCarty CA (2004) Early television exposure and subsequent attentional problems in children. Pediatrics; 113:708-713.
- Aşçı E (2006) Televizyondaki çizgi ve animasyon karakterlerin farklı yerleşim yerlerinde yaşayan çocukların tüketici davranışlarına etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.